

El xerigot

(ALDC, VI, 1400. El xerigot)

El *xerigot* (s. xv) és la “part aquosa de la llet, separada de la coagulable” (DIEC), forma palatalitzada d’una anterior, *serigot* (s. xiv; Febrer Cardona), amb altres var. com *xarigot* 96; *xorigot* 57, 99; *xirigot* 2, 13, 14, 16, 26, 35, 61-63, 68, 74, 89, 90, 95, 97, 98, 105, 109, 110, 112, 117; *xirgot* 6, 8, 9, 18, amb síncope vocàlica, i *xiric* 113, pseudoprimitiu de *xirigot*. La forma inicial, *serigot*, deriva del preromà *SORIKÖTTO (cf. eusq. *zirikot*), que té per base SORO-, origen del cast. *suero*, port. *soro*; var.: *sirgot* 4, 10, *sorigot* 159, 161; *seligot*, *saligot* 133, 143, 145, *soligot* 140, 141, 147, 148, 150, 153-158, 185, amb lambdacisme. *Suero* és pres del cast., del qual és una var. *siero* 93, procedent de l’arag. i que coincideix amb l’it. L’alg. *soro* 85 és un manlleu al logudorès i campidanès *soru*, com també ho és *jòta* 85 al sard *ǵotta*, potser der. de EXCOCTA (DES).

La “part aquosa” del xerigot ha estat identificada amb *aigua* 58, 115, 128 (var. *àvia* 187, *aigues del mató* 55, *aigua del quall* 122, *aigua del quiesso* 134) i amb els der. *aigualer* 92, *aigualada* 132 (var. *igualada* 131, monoftongació de

ai > *i*, com *einam* > dial. *inam*; cf. Veny, 2005 b: 161), formats sobre *aigual*; *aiguassa* 101; *aigarulla* 52 (absent del DCVB i del DECat), amb el suf. -ulla; *resaigues* 45 (o *resaigues del mató* 55), format amb el prefix *res-* (*re-* + *es-* < EX-), d’aproximació, extensió del sentit de ‘vi fluix’.

El líquid pot comparar-se amb el *xuc* 5 (< SŪCUS). La identificació pot ser amb *llet*, i d’aquí, *llet tendra* 123, *llet de brosat* 123 i *lleitó* 7, dim. de *lleit* (< *LACTŌNE). *Brull* 152 és resultat d’una confusió amb *brull* ‘mató’ (veg. mapa 866).

Des d’una perspectiva geogràfica, *xerigot* (i var.; al mapa, les iniciades amb africada [tʃ]- porten un asterisc) és una var. força estesa en els parlars principatins i bal., mentre que la var. primigènia, *serigot*, n’ocupa punts perifèrics i *seligot* s’estén pel val. central i sept. i tort. L’intrús *suero* es troba a la resta del val. i en parlars ponentins, contigus a l’arag.

Xerigot és l’únic mot normatiu des del DOrt, 1917.

